

BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL

Yıl / Year: 3, Cilt / Volume: 3, Sayı / Issue: 5

Ocak / January 2025

Ss. / Pp. 170-206

TÜRKİYE'DE YAPAY ZEKÂ DESTEKLİ BASILI ÇOCUK KİTAPLARININ BİÇİMSEL ANALİZİ

Medine ŞAN¹

Özet

Çocuk gelişimi için önemli olduğu düşünülen resimli çocuk kitaplarının günümüzde gelişen ve değişen teknoloji ile birlikte yapay zekâ ile desteklendiği bilinmektedir. Türkiye’de basılı olarak okuyucu ile buluşturulan yazar Ayşegül Heper’in kaleme aldığı ve Sedef Uzer’ in yapay zekâ desteği ile illüstrasyonlarını oluşturduğu iki kitap satışa sunulmuştur. ‘Yakamoz Gecesi’ ilk kitap, ‘Salyangoz ve Renkli Balonlar’ ikinci kitap olarak basılmıştır. Bu iki kitabın biçimsel incelemesinin yapılması araştırmanın temel amacını oluşturmaktadır. Bu çalışmada, yapay zekanın günümüzde geldiği nokta ve resimli çocuk kitaplarında yapay zekâ kullanımına ilişkin detaylara yer verilmiştir. Bu çalışma, araştırma yöntemlerinden nitel araştırma üzerinden gerçekleştirilerek; adı geçen kitapların tasarımları biçimsel bağlamda betimsel yorumlanarak incelenmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak, ulusal ve uluslararası tezler, dergiler, makaleler ile çeşitli web sitelerinden yararlanılmıştır. Bu araştırmada, yapay zekâ desteği ile oluşturulan resimli çocuk kitaplarının görsel bağlamdaki değişimleri incelenerek, gerçekleşen değişimlerin ve gelişimlerin ortaya konması hedeflenmektedir. Yapay zekâ destekli tasarımlar yapılırken, doğru komutlar eşliğinde doğru sonuçlar alındığı tespit edilmiştir.

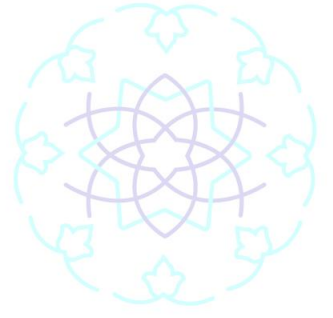
Anahtar Kelimeler: Resimli Çocuk Kitabı, Yapay Zekâ, İllüstrasyon

¹Giresun Üniversitesi, sanmedine885@gmail.com, ORCID: [0009-0008-5386-6533](https://orcid.org/0009-0008-5386-6533)

BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL

FORMAL ANALYSIS OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE SUPPORTED PRINTED CHILDREN'S BOOKS IN TURKEY

Abstract

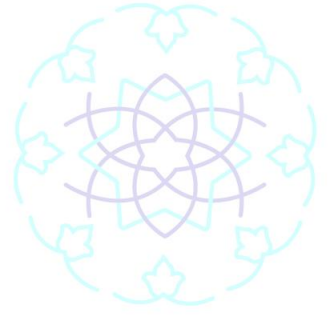
It is known that illustrated children's books, which are considered to be important for child development, are now supported by artificial intelligence with the developing and changing technology. In Turkey, two books were put on sale in printed form, written by author Ayşegül Heper and illustrated by Sedef UZER with the support of artificial intelligence. 'Yakamoz Gecesi' was published as the first book and 'Snails and Colorful Balloons' as the second book. The formal analysis of these two books constitutes the main purpose of this study. In this study, details about the current state of artificial intelligence and the use of artificial intelligence in children's picture books are included. This study will be conducted through qualitative research, one of the research methods, and the designs of the mentioned books will be examined by interpreting them descriptively in a formal context. National and international theses, journals, articles and various websites were utilized as data collection tools. With this research, it is aimed to reveal the changes and developments realized by examining the changes in the visual context of children's picture books created with artificial intelligence support. While making artificial intelligence-supported structural structures, correct results were obtained with the correct commands.

Key Words: Artificial Intelligence, Illustration, Children's Picture Book

BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL

Giriş

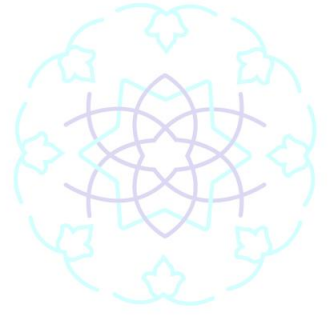
Tarihin başlangıcından bu yana insanlar, kendilerini ifade etmek için sözlü ve yazılı olarak çeşitli yöntemler kullanmışlardır. Sümerler'in yazıyı icadı, insanlık tarihinin önemli dönüm noktalarından biridir. Mağara döneminde duvarlara yapılan resimler ve semboller ise görsel iletişim dillerinin başlangıcı olarak kabul edilmektedir. Bu bağlamda, görsel iletişimin en önemli dillerinden biri olan illüstrasyonlar karşımıza çıkmaktadır. Günümüzde illüstrasyonun en sık kullanıldığı alanlardan birisi de resimli çocuk kitaplarıdır. Resimli çocuk kitapları, her yaş grubu tarafından sevilen, çocukların bilişsel yeteneklerini geliştirmeye yarayan, çocuk gelişimi için destekleyici bir materyal olduğu bilinmektedir. Çocukların bilişsel yeteneklerini olumlu yönde geliştirerek, çevresiyle daha kolay iletişim kurabileceği gibi yaratıcı hayal gücü ile kitap sevgisinin erken yaşta kazanılmasına yardımcı olacağı düşünülmektedir. Okul öncesi çocuklarının masal kitaplarındaki illüstrasyonlar ile bağ kurdukları bilinmektedir. Çocukta zihin karışıklığına neden olmaması için illüstrasyonları sade tutmak oldukça önemlidir. Bu bağlamda resimli çocuk kitaplarında hikâyeyi anlatmaya yarayan araç olarak kullanılan illüstrasyonların oldukça sade tutulması çocuğun görsel hafızası açısından önemlidir.

Gelişen ve değişen teknoloji ile birlikte günümüzde çocuk hikâye kitaplarını resimlemek için dijital araçların kullanımı oldukça artmıştır. Hatta yapay zekâ desteği kullanılmaya başlanmıştır. Bu çalışma yapay zekâ ile üretilen ve Türkiye'de basımı gerçekleştirilen Ayşegül Heper tarafından yazılan ve Sedef Uzer tarafından yapay zekâ ile desteklenen 'Yakamoz Gecesi' ve 'Salyangoz ve Renkli Balonlar' adlı iki kitabın biçimsel analizi ile sınırlandırılmıştır. Bu araştırma yapay zekâ destekli okul öncesi dönem çocukları için tasarlanan ve Türkiye'de basımı gerçekleştirilen iki kitap incelemesi üzerinden yapılmıştır. Bu çalışma ile çocuklarda gelişime katkı sağlayan resimli çocuk kitaplarında yapay zekâ kullanımına ilişkin detaylara yer verilmiştir. Bu kapsamda çalışma, adı geçen basılı kitapların biçimsel analizi ile desteklenmiştir.

BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL

Yöntem

Bu çalışma nitel araştırma yöntemi üzerinden gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada, kaynaklardan elde edilen veriler anlam ve önemine göre tümevarımcı veri analizi ile ortaya konulmuştur. Adı geçen kitapların tasarımları biçimsel bağlamda betimsel yorumlanarak grafik tasarım öğeleri üzerinden incelenmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak, ulusal ve uluslararası tezler, dergiler, makaleler ve çeşitli web sitelerinden yararlanılmıştır.

“Tarihsel olarak nitel araştırmaya, doğal olguları belirleme uğraşından hareketle ‘Doğal araştırma’, probleme ilişkin araştırmacının öznel görüşlerini barındırması sebebiyle ‘Yorumlayıcı araştırma’ ve bir konuyu belirli bir sosyal ortam içinde derinlemesine incelemesinden dolayı ‘Alan araştırması’ gibi farklı isimler verilmiştir (2000, akt. Baltacı, 2017).”

Bu çalışmada masal kitabında yapay zekâ kavramı ele alınarak; konunun kavramsal çerçevesine yer verilmiştir. Yapay zekâ ile üretilen ve basılan resimli çocuk kitaplarının seçilen iki örneğinin biçimsel analizi yapılmıştır. Verilerin toplanması doküman analizi ile gerçekleştirilmiştir. Yapay zekâ ile üretilen resimli çocuk kitaplarının illüstrasyonlarının biçimsel incelemesi okul öncesi çocuklarına uygunluğu üzerinden yapılmıştır. Bu çalışmada, yapay zekâ desteği ile oluşturulan resimli çocuk kitaplarının görsel bağlamdaki değişimleri incelenerek, gerçekleşen değişimlerin ve gelişimlerin analizi yapılarak grafik tasarım bağlamında ortaya konması hedeflenmektedir. Araştırmanın kuramsal çerçevesi, gerekli literatür taramalarıyla elde edilen içeriklerle oluşturulmuştur.

1.İllüstrasyon ve Yapay Zekâ Kavramları

Erken çocukluk dönemi, öğrenme ve keşif duygusunun en yoğun olduğu dönemdir. Bu dönemde, çocukların sayı sayma, hayvanları tanıma, meyve ve sebze kavramlarını öğrenmeleri büyük bir adım olarak karşımıza çıkmaktadır.

Topuz İn’e (2021) göre, çocuklar, hayatlarının erken dönemlerinden itibaren çeşitli yazlı ve görsel içeriklerle karşılaşmaktadır. Bu içerikler, onların yaşlarına ve gelişim düzeylerine uygun olması göz önünde bulundurularak seçilmektedir. Eğitici ve öğretici özellikteki yayımlar, çocukların okul hayatı hazırlık sürecinde önemli katkılar sağlamaktadır. Çocuklara yönelik tasarımlar, giderek daha fazla

BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL

dikkat çeken ve büyük bir potansiyel barındıran çalışmalar olarak öne çıkmaktadır. Çünkü çocuklar için hazırlanan tasarımlar ile yetişkinler için yapılanların hazırlanmasında daha büyük bir sorumluluk söz konusudur. Bu nedenle, çocuklara hitap eden yayımların üretiminde, yaş gruplarının gelişim özelliklerini iyi tanıyan ve dikkatli, gözlemler yapabilen tasarımcılar ile çalışılması büyük önem taşımaktadır.

Şener'e (2018) göre, çocukların hayal dünyalarının gelişimi, zihinsel becerileri, ilerleyen yıllarda yaşam kaliteleri ve sosyal ilişkileri üzerinde kitapların önemli bir etkisi vardır. Bu nedenle, çocuk kitaplarının hem görsel açıdan hem de içerik yönünden zengin ve tatmin edici olması gerekir. Aksi takdirde, estetikten ve içerikten yoksun kitaplar çocuklarda olumsuz duyguların ortaya çıkmasına ve beklentilerinin karşılanmasına yol açabilir.

Çocuklar kitaplardaki karakterlerle bağ kurabildiği gibi, karakterlerin kitapta yaptıkları davranışları da kabullenip ve aynı hareketleri bir zaman sonra sergileme eğiliminde oldukları bilinmektedir. “Resimli kitapların çocuğun hayatına girmesiyle çocuk öyküyü dinlerken resimlerine bakmaya, dinlediği öyküyü ya da masalı aklında somutlaştırmaya başlar. Böylece çocuk dinlediği öyküyü beyninde oluşturmuş ve yaşantısına katmış olur (2011, akt. Şener, 2018, s.1).”

Yaş grubuna özgü yapılan doğru renklendirme ile illüstrasyonlar, çocukların dikkatini çekmekte ve görsel öğrenmeleri bu şekilde desteklenmektedir. Bu bağlamda yapay zekâ desteği ile oluşturulmuş kitaplar, sanat ve tasarım ile ilgilenen insanlar üzerinde oldukça merak uyandıran bir konu olduğu düşünülmektedir.

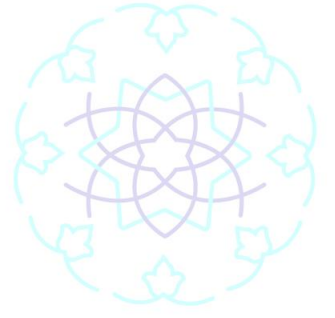
21. yy.'da insan yaşamına entegre olan yapay zekâ kavramı ile farklı iş alanlarında kolaylıklar sağlandığı bilinmektedir. Yapay zekânın değişen ve gelişen teknoloji ile kullanımı artmış ve birçok alanda kullanılmaya başlanmıştır.

“Yapay zekayı sahiplenen birçok disiplin vardır. Bazıları, bilgisayar mühendisliği, felsefe, bilişsel bilim, elektronik bilimlerdir. Üretimde teknoloji ile geline son nokta da ise yapay zekâ hayatımıza girmiş ve çeşitli meslek gruplarında; Planlama, tasarım, problemlerin sınıflandırılması, bakım gibi konularda kullanılmaktadır (Pirim, 2006, s.81).”

BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL

Türk Dil Kurumu (2025) yapay zekayı şöyle tanımlamaktadır; ‘Bir bilgisayarın, bilgisayar kontrolündeki bir robotun veya programlanabilir bir aygıtın insana benzer biçimde algılama, öğrenme, fikir yürütme, karar verme, sorun çözme, iletişim kurma vb. işlevleri sergileyebilme yeteneğidir’.

Bu doğrultuda yapay zekâ desteği ile hazırlanan birçok alanda yapılan çalışmalara bazı meslek grupları tarafından destek verilmiştir. Kimi sanatçı ve tasarımcılara göre teknolojiye ayak uydurma olarak görülürken, kimi sanatçı ve tasarımcılara göre ise etik olmadığı düşüncesi ile tartışmalara yol açtığı bilinmektedir.

2. Grafik Tasarım Ürünleri ve Yapay Zekâ İlişkisi

Türk Dil Kurumu (2025) grafik kavramını, biçim, desen veya çizgilerle gösterme olarak tanımlanmaktadır.

Grafik sözcüğü Yunanca’da yazmak, resim çizmek, işaret, desen anlamına gelen “grafikos” ya da “graphein” sözcüklerinden üretilmiştir. Grafik kelimesi kavramı genel anlamı ile tüm sanatsal, teknik ve endüstriyel resim, yazı ve çizimleri kapsayabilmektedir. Bu nedenle grafik sanatlar denince, yazılmış, çizilmiş, baskı amacıyla resmedilmiş özgün resimlerle, bunların üretilmişleri anlaşılmalıdır. (Yüksekbilgili, 2013, s.4)

Bu bağlamda iletişimde görsel unsurlar aracılığıyla etkili bir şekilde anlatım sağlanmaktadır. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte grafik tasarım, dijital platformlarda daha geniş bir kullanım alanına sahip olmuş ve görsel anlatımın gücünün artmasına yol açmıştır. Becer’e (2011) göre “Grafik görsel olarak algılanan şeylere, yani görüntülerle ilgili bir kavramdır. İletişim ise insanlar arasındaki alışveriştir. Bu durumda, grafik iletişim görüntülerinden oluşan bilgilerin değiş-tokuşu olarak tanımlanabilir.” Grafik tasarım, yazı, çizim ve görsellerin bir araya gelerek estetik ve işlevsel bir bütün oluşturduğu bir ifade biçimidir. Her alanda olduğu gibi bu alanda da teknolojik gelişmelere göre değişimler yaşanabilmektedir.

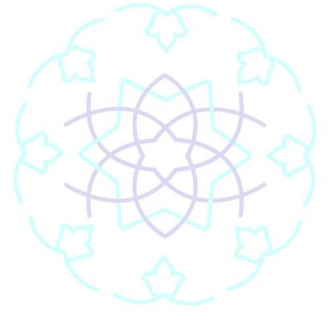
Demirkale Kukuoğlu’na (2023) göre, grafik tasarım alanındaki teknolojik gelişmeler, hedef kitlenin bilgi alımı ve işleme biçimlerini büyük ölçüde etkilemektedir. Günümüzde teknolojinin ilerlemesi, tasarımların içeriğinin daha hızlı anlaşılmasını ve etkili bir şekilde yorumlanmasını gerekli kılmaktadır. Bu nedenle tasarımcılar, izleyicilerin görsel, metinsel içeriğini daha hızlı ve etkili bir şekilde anlamalarını sağlayacak yöntemlere odaklanmaktadır.

Türkiye’de Yapay Zekâ Destekli Basılı Çocuk Kitaplarının Biçimsel Analizi

Yıl / Year: 3, Cilt / Volume: 3, Sayı / Issue: 5

Ocak / January 2025

21. yy.'da değişen teknoloji olanakları ile birlikte yapay zekâ araçlarının hayatın birçok alanında kullanılmaktadır. Görsel üretimde de kendine geniş çaplı yer bulan yapay zekâ ile artık kitaplar resimlenebilmektedir. Grafik Tasarım ürünlerinden olan illüstrasyon, kitap kapağı tasarımı, tipografik düzenlemeler tasarımcıların yanı sıra yapay zekâ destekli tasarım olarak da ortaya çıkmaktadır.

3.Yapay Zekânın Günümüzde Geldiği Nokta

İnsanlık tarihi boyunca, doğayı anlama ve kontrol etme çabası teknolojik gelişmelerin temelini oluşturmuştur. 21. Yy.'da bu çabanın en dikkat çekici sonuçlarından biri, insan zekasını taklit eden sistemler geliştirme isteği olmuştur. Zekânın işleyişini anlayabilmek ve bunu makinelerde uygulayabilmek insanları kendine çeken bir düşünce sistemi olmuştur. Özellikle sanayi devrimiyle birlikte, mekanik araçlardaki ilerlemeler bu alandaki çalışmalarını hızlandırmıştır. Bugün sağlık, eğitim, sanayi ve günlük yaşam gibi birçok alanda etkin rol oynayan yapay zekâ, sadece teknik bir yenilik olmanın ötesine geçmiştir.

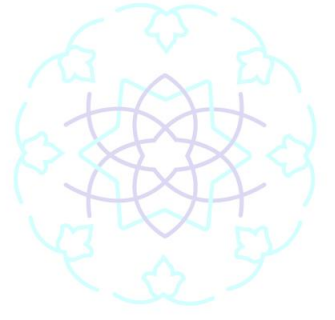
Günümüzde bir hayli popüler olan ve neredeyse tüm disiplinler içerisinde kendisine çalışma alanı bulan yapay zekanın felsefi temelleri ve ilk somut adımları 17. Yüzyıla dayandırılabilir. 17. Yüzyılın başta yönetici ve aristokrat sınıfı olmak üzere insan ve hayvan davranışlarını taklit eden otomatlar oluşturma yarışı başlamıştır. Bu yarış dönemin felsefi bakış açısına da yansımıştır. Dönemin ünlü filozoflarından Descartes (1596-1650), insanı saat benzeri bir düzenekle çalışan makinelere benzetmiştir. İnsana ait birçok davranışın taklit edilmeye başlandığı bu dönemden sonra İngiliz matematikçi Charles Babbage (1792-1871) insana ait fiziksel özelliklerin yerine zihinsel özelliklerin taklit edilmesini hedeflemiş ve 'Fark Motoru' adını verdiği ilk hesap makinesini geliştirmiştir. Babbage'in geliştirdiği hesap makinesi basit matematiksel işlemleri yapabilmeyi yanı sıra, ara işlem sonuçlarını saklayabildiği bir hafızaya; bunun yanında satranç ve dama oyunlarını oynayabilme özelliklerine sahipti. Babbage'in insan zihninin özelliklerini taklit etmeyi amaçladığı hesap makinesi, kendi dönemi açısından yapay zekâ çalışmaları için ileriye yönelik olarak atılmış büyük bir adımdır. (Coşkun & Gülleroğlu, 2007, s.948)

Sonrasında ise Groover ve diğerleri tarafından 1986 yılında yapılan bir çalışmada endüstride robotlar, parçaları farklı şekillerde programlanan ve hareket eden sistemler olarak tanımlanmıştır.

BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL

Oysa bu tanım ilk olarak 1921 yılında Çek yazar K. Capec tarafından hazırlanan bir oyun metninde kullanılmıştır. Bugün sadece endüstride değil, enerji, madencilik, tarım, sağlık, sürücü iyileştirmeleri, sesli asistanlar, online sohbet, iletişim ve yazılım geliştirme gibi hemen hemen her alanda yapay zekâ ve uygulamaları etkili olmaktadır (Aslan, 2020, s.75).”

Yapay zekâ teknolojilerinin bu kadar geniş bir yelpazede kullanılması, bilgisayar işletim sistemlerinin her geçen gün yenilenebiliyor olmasından kaynaklıdır. Günümüzde yapay zekânın kullanıldığı farklı iş alanları bulunmaktadır.

Gelişim ve modernleşme yolunda toplumu etkileyen olaylar, toplumsal yaşamı etkilediği ölçüde tasarım dünyasını da etkilemiş ve köklü değişimlere sebep olmuştur. İçinde bulunduğumuz çağ, insanlığın geçmiş dönemlerine göre hızlı bir değişim geçirerek teknoloji ve dijitalleşme kavramlarını ön plana çıkarmıştır. Teknoloji ve dijitalleşmeyle birlikte bilgisayar kullanımının yaygınlaşması, tasarımda yeni biçimlerin oluşmasına neden olmuş ve tasarımsal değişimlere zemin hazırlamıştır. Bu doğrultuda oluşturulan tasarımlar, her dönemde çağın getirmiş olduğu dinamiklere göre yeniden şekillenmiş ve gelişim göstermiştir. Bu duruma ayak uydurmaya çalışan tasarımcılar için dijital teknoloji araçlarını daha yoğun şekilde kullanmaya başlamıştır. (Demirkale Kukuoğlu, 2022, s.1252)

Dijital teknoloji araçlarının tasarım süreçlerine entegre edilmesi, tasarımcıların yaratıcılık sınırlarını genişletmiş ve daha önce mümkün olmayan yenilikçi çözümler geliştirmelerine olanak sağlamıştır. Dijital teknoloji araçları ile 21 yy.’da tasarım üretimlerinin daha hızlı sonuç verdiğini söylemek mümkündür. Bu doğrultuda yapay zekânın hayatın her alanına girmesiyle birlikte ilişkili olduğu tüm alanlarda nasıl sonuç vereceği merak konusu olmuştur.

İnsan zekâsının taklit edilmesi sonucu ortaya çıkan yapay zekâ çalışmaları, makinelerin insan öğrenmelerini modellemesi şeklinde belirtilebilir. İnsanlarda öğrenme süreçlerinin beyinde olduğu göz önüne alındığında, beyin yapısının incelenerek makineler üzerinde oluşturulması olanaklı görülmektedir. İnsanlarda öğrenme olayının nöron adı verilen beyin hücrelerindeki etkileşim vasıtasıyla oluşmasından yola çıkarak bilgisayarlar üzerinde yapay sinir ağları oluşturulmuş ve öğrenme olayı simüle edilmiştir. (2021, akt., Coşkun & Gülleroğlu, 2021, s.950)

Özdal’a (2023) göre, yapay zekâ, sanat eserlerini analiz edip stillerden yola çıkarak yeni çalışmalar ortaya koymaktadır. Bu süreçte algoritmalar, sanatın biçimsel ve stilistik özelliklerini

derinlemesine değerlendirerek insan yaratıcılığına benzer sonuçlar üretir. Özellikle GAN, RNN, LSTM, VAE, stil aktarımı ve Deep Dream gibi yöntemler, sanatsal üretimde yeni ufuklar açmaktadır. Ancak bu tür yapay zekâ destekli eserler, özgünlük ve yaratıcılık açısından insan eliyle yapılan çalışmalardan farklı bir boyuttadır. Bu bağlamda, çocuk resimli kitabı oluştururken, çocuğun bilişsel yeteneklerini olumsuz etkileyecek görsel unsurlardan kaçınmak gerekmektedir. Hatta çocukların yaş grubuna göre renk seçimi yapıldığı bilinmektedir. Yapay zekânın oluşturacağı görsellerde bu durumlar dikkate alınarak yapılması beklenmektedir.

Yapay Zekâ Desteği ile Üretilen ‘Yakamoz Gecesi’ Adlı Kitabın Grafik Tasarım Unsurları Bağlamında Biçimsel Analizi

Ayşegül Heper tarafından kaleme alınan, Sedef Uzer tarafından yapay zekâ desteği ile illüstrasyonları oluşturulan ‘Yakamoz Gecesi’ adlı kitabın biçimsel analizi grafik tasarım öğeleri üzerinden yapılmıştır. Görsel bağlamdaki değişimler ve tipografik unsurlar adı geçen kitap üzerinden incelenmiştir.

Yakamoz Gecesi

Şekil 1. Yakamoz Gecesi Adlı Kitabın Ön ve Arka Kapak Tasvirleri

Yukarıdaki görselde ‘Yakamoz Gecesi’ adlı kitabın ön ve arka kapak sayfaları verilmiştir.

Soğukkuyu’ ya (2015, s.57) göre, kitap kapakları, yazınsal bir ürün olan kitapların içeriğini görsel tasarım yoluyla okuyucuya yansıtan grafik tasarım ürünleridir. Kitabın türü ve içeriği, kapak tasarımı

BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL

ile izleyiciye ön bilgi vermektedir. Kitapta önem taşıyan olgular, figürler grafik tasarım ilkeleri ve elemanları doğrultusunda kapak tasarımına aktarılmaktadır. Kitap kapak tasarımlarında, yazarın ve kitabın adı, yayınevi adı ve/veya logosu, baskı adedi gibi bilgiler bulunmaktadır. Bunun yanında kitap kapağı düzenlemelerinin bazısında, kitabın içeriğini özetleyen alt başlık slogan gibi açıklamalara da yer verilmektedir. Kitap kapak tasarımındaki görsel imgeler olarak kitabın içeriğindeki karakterleri yansıtmaya işlevi taşıyan portreler, kapaktaki diğer öğeler ile etkileşim halindedir.

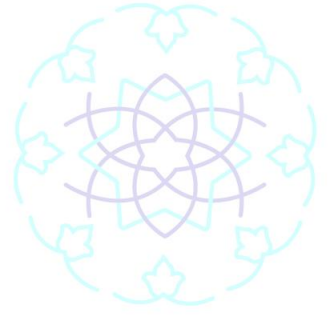
Bu bağlamda, Ayşegül Heper tarafından kaleme alınan, Sedef Uzer tarafından yapay zekâ desteği ile illüstrasyonları oluşturulan ‘Yakamoz Gecesi’ adlı kitabın ön ve arka kapağını incelediğinde yazarın adı ve kitabının adının yer aldığı görülmektedir. Yayınevi ve logosu kapakta yer almaktadır. Bunun yanında baskı adedine yer verilmemiştir. Kitabın özetini içeren alt başlık veya slogan bulunmamaktadır. Arka kapakta kitabı özetler nitelikte “*Bir sahil kasabasında yaşayan iki kardeşin öyküsü. Dedeleriyle vakit geçiren iki küçük kardeşin sihirli öyküsüne hazır mısınız?*” ifadesi yer almaktadır. Kitap kapağında hikâyedeki kardeşlerin tasvirine yer verilmiştir. Hikâye kitabının ön ve arka kapak kısmında mahallenin tasviri görülmektedir. Ön ve arka kapak tasvirleri içerik ile bütünlük oluşturmakta, illüstrasyonların ve renklerin kullanımı çocuklarda şema öncesi evre ile uyumluluğu ortaya koymaktadır. İllüstrasyonların perspektif ile uyumlu olduğu görülmüştür. Kapak sayfalarındaki illüstrasyon tasvirleri net bir şekilde ifade edilmektedir. Evler bir ve iki katlı olacak şekilde perspektifle uyumlu olduğu görülmektedir. Renk olarak turuncu, mavi ve beyaz renkleri kullanılmıştır. Tipografik unsurların biçiminin ve yerinin, kapak düzeni ile uyumlu olduğu düşünülmektedir.

Yavuzer’e (2011) göre, çocuklardaki çizgisel gelişim aşamaları; karalama evresi (2-4 yaş), Şema öncesi dönem (4-7 yaş), Lowenfeld’e göre ise çizgisel gelişimi; ilk çizgiler ve karalama evresi (2-4 yaş), şema öncesi evresi (4-7 yaş) olarak belirlenmiştir. (akt., Gönen vd., 2012, s.196).

BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL

Şekil 2. Yakamoz Gecesi Kitabın 1. ve 2. Sayfalar, Kitap Metni

Kitap içi metin yazısı: "Kasabamız yemyeşil ağaçların altın sarısı kıyılara değdiği, denizi pırıl pırıl bir yerdir. Biz de masmavi gökyüzünün altında kırmızı çatılı evlerde yaşayan kasaba sakinlerinden iki küçük kardeşiz (Yakamoz Gecesi, Heper, s.1-2)".

Yukarıda ki görselde 'Yakamoz Gecesi' adlı yapay zeka destekli kitabın 1. ve 2. sayfaları verilmiştir. Kasabadaki kırmızı çatılı evler, bir ve iki katlıdır perpestife uyacak şekilde yanayana dizilim ile tasvir edilmiştir. Bu sayfalarda illüstrasyonlar içerik ile bütünlük oluşturmakta, illüstrasyonların ve renklerin kullanımı çocuklarda şema öncesi evre ile uyumluluğu ortaya koymaktadır. İllüstrasyonların perspektif ile uyumlu olduğu görülmektedir. Sayfalarda kontrast ve espas dengesi bulunmaktadır. Renk olarak kırmızı, beyaz ve yeşil renkleri kullanılmıştır. Tipografik unsurların biçiminin ve yerinin, sayfa düzeni ile uyumlu olduğu düşünülmektedir.

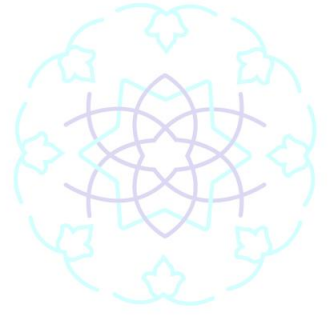

Şekil 3. Yakamoz Gecesi Adlı Kitabın 3. ve 4. Sayfalar, Kitap Metni

BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL

Kitap içi metin yazısı: "İki kardeş her sabah mis gibi çiçek kokularıyla uyanırız. Çok geçmeden annemizin sesini duyarız: 'Günaydın çocuklar. Haydi kalkın, kahvaltı hazır,' diye seslenir bahçeden. Yataklarımızdan kalkıp elimizi yüzümüzü yıkar ve merdivenleri neşeye inerek kahvaltı sofrasına otururuz. Güzelce kahvaltımızı yaptıktan sonra annemize yardım eder, ardından da hep birlikte evden çıkarız. Çünkü günün en keyifli saatleri, yani tonton dedemizi ziyaret etme zamanı yaklaşmaktadır (Yakamoz Gecesi, Heper, s.3-4)."

Yukarıdaki görselde 'Yakamoz Gecesi' adlı yapay zekâ destekli kitabın 3. ve 4. sayfaları verilmiştir. Kitabın iki sayfasında da yer alacak şekilde merdiven vardır. İki ana karakter koşarken tasvir edilmiştir. Sol kısmında ise kahvaltı sofrasında bulunan peynir, yumurta, ekmek, çay ve portakal dilimleri resmedilmiştir. Bu sayfalarda illüstrasyonlar içerik ile bütünlük oluşturmakta, illüstrasyonların ve renklerin kullanımı çocuklarda şema öncesi evre ile uyumluluğu ortaya koymaktadır. İllüstrasyonların perspektif ile uyumlu olduğu görülmüştür. Sayfalarda kontrast ve espas dengesi bulunmaktadır. Renk olarak turuncu, beyaz, kahve ve yeşil renkleri kullanılmıştır. Tipografik unsurların biçiminin ve yerinin, sayfa düzeni ile uyumlu olduğu düşünülmektedir.

Şekil 4. Yakamoz Gecesi Adlı Kitabın 5. ve 6. Sayfalar, Kitap Metni

Kitap içi metin yazısı: "Dedem bizi her sabah evinin önünde karşılar. Biz de onu görür görmez boynuna sarılırız. Sonra hep birlikte denize gideriz. İki kardeş öğlene kadar denizde yüzer, kumlarda oyunlar oynarız. Derken öğlen olur ve yemek yemek ve dinlenmek için evin yolunu tutarız. 'Güzelce yemeğimizi yiyeelim, dinlenelim de balıklar gözümüzden kaçmasın!' der dedem gülerken (Yakamoz Gecesi, Heper, s.5-6)."

Yukarıdaki görselde 'Yakamoz Gecesi' adlı yapay zekâ destekli kitabın 5. ve 6. sayfaları verilmiştir. Tam sayfa olarak betimlenen sayfalarda mahalle tasviri görülmektedir. Uzayan sahil

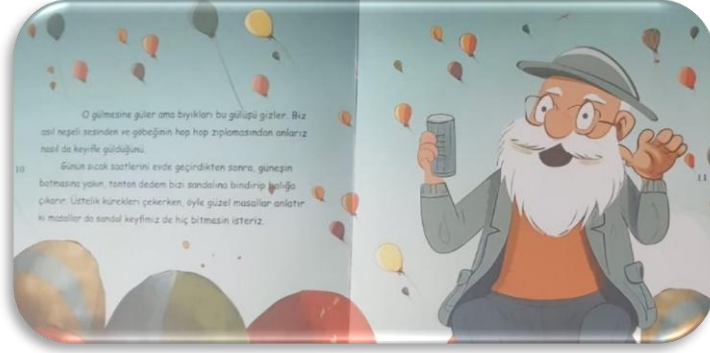

BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL

betimlemesi ile kasabanın deniz kenarında olduğu anlaşılmaktadır. Bu sayfalarda illüstrasyonlar içerik ile bütünlük oluşturmakta, illüstrasyonların ve renklerin kullanımı çocuklarda şema öncesi evre ile uyumluluğu ortaya koymaktadır. İllüstrasyonların perspektif ile uyumlu olduğu görülmüştür. Karakterler yuvarlak hatlara sahiptir ve bu çizim şekli onların hikâye ile bütünleşmesini sağlamaktadır. Renk olarak mavi, beyaz ve kırmızı renkleri kullanılmıştır. Tipografik unsurların biçimi ve yeri, sayfa düzeni ile uyumludur.

Şekil 5. Yakamoz Gecesi Adlı Kitabın 7. ve 8. Sayfalar, Kitap Metni

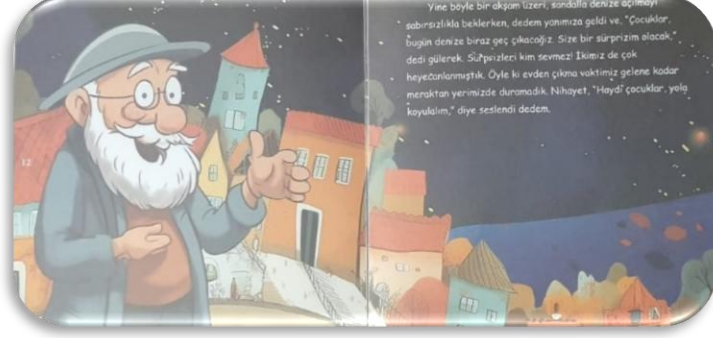
Kitap içi metin yazısı: “O gülmesine güler ama bıyıkları bu gülüşü gizler. Biz asıl neşeli sesinden ve göbeğinin hop hop zıplamasından anlarız nasıl da keyifle güldüğünü. Günün sıcak saatlerini evde geçirdikten sonra, güneşin batmasına yakın tonton dedem bizi sandalına bindirip balığa çıkarır. Üstelik kürekleri çekerken, öyle güzel masallar anlatır ki masallar da sandal keyfimiz de hiç bitmesin isteriz (Yakamoz Gecesi, Heper, s.7-8)”.

Yukarıdaki görselde ‘Yakamoz Gecesi’ adlı yapay zekâ destekli kitabın 7. ve 8. sayfaları verilmiştir. Dede karakterinin tasviri yapılmıştır. Bu sayfalarda illüstrasyonlar içerik ile bütünlük oluşturmakta, illüstrasyonların ve renklerin kullanımı çocuklarda şema öncesi evre ile uyumluluğu ortaya koymaktadır. Sayfalarda kontrast ve espas dengesi bulunmaktadır. Renk olarak sarı, mavi, turuncu ve yeşil renkleri kullanılmıştır. Tipografik unsurların biçiminin ve yerinin, sayfa düzeni ile uyumlu olduğu düşünülmektedir.

BAÇINI

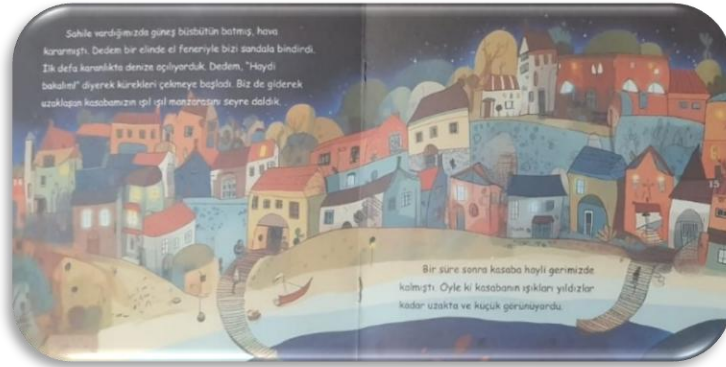
SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL

Şekil 6. Yakamoz gecesi adlı kitabın 9. ve 10. Sayfalar, Kitap Metni

Kitap içi metin yazısı: "Yine böyle bir akşam üzeri, sandalla denize açılmayı sabırsızlıkla beklerken, dedem yanıma geldi ve 'Çocuklar, bugün denize biraz geç çıkacağız. Size bir sürprizim olacak,' dedi gülerek. Sürprizleri kim sevmez! İkimizde çok heyecanlanmıştık. Öyle ki evden çıkma vaktimizi gelene kadar meraklan yerimizde duramadık. Nihayet, "Haydi çocuklar, yola koyulalım," diye seslendi dedem (Yakamoz Gecesi, Heper, s.9-10)".

Yukarıdaki görselde 'Yakamoz Gecesi' adlı yapay zekâ destekli kitabın 9. ve 10. sayfaları verilmiştir. Dede karakteri tasvir edilmiştir. Bu sayfalarda illüstrasyonlar ve içerik bütünlük oluşturmakta, illüstrasyonların ve renklerin kullanımı çocuklarda şema öncesi evre ile uyumluluğu ortaya koymaktadır. Illüstrasyonların perspektif ile uyumlu olduğu görülmüştür. Sayfalarda kontrast ve espas dengesi bulunmaktadır. Renk olarak turuncu, mavi, kırmızı ve turuncu renkleri kullanılmıştır. Tipografik unsurların biçiminin ve yerinin, sayfa düzeni ile uyumlu olduğu düşünülmektedir.

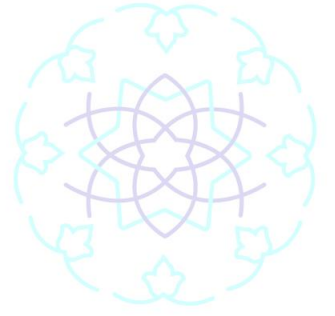
Şekil 7. Yakamoz Gecesi Adlı Kitabın 11. ve 12. Sayfalar, Kitap Metni

BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL

Kitap içi metin yazısı: "Sahile vardığımızda güneş büsbütün batmış, hava karamıştı. Dedem bir elinde el feneriyle bizi sandala bindirdi. İlk defa karanlıkta denize açılıyorduk. Dedem, "Haydi bakalım!" diyerek kürekleri çekmeye başladı. Bizde giderek uzaklaşan kasabamızın ıslıl ıslıl manzarasını seyre daldık.

Bir süre sonra kasaba hayli gerimizde kalmıştı. Öyle ki kasabanın ışıkları yıldızlar kadar uzakta ve küçük görünüyordu (Yakamoz Gecesi, Heper, s.11-12)".

Yukarıdaki görselde 'Yakamoz Gecesi' adlı yapay zekâ destekli kitabın 11. ve 12. sayfaları verilmiştir. Kasaba tasviri yapılmış olup bu sayfalarda karakter tasviri yapılmamıştır. Bu sayfalarda illüstrasyonların verilen eksik komut neticesinde içerikten biraz eksik kaldığı düşünülmektedir. İllüstrasyonların ve renklerin kullanımı çocuklarda şema öncesi evre ile uyumluluğu ortaya koymaktadır. İllüstrasyonların perspektif ile uyumlu olduğu görülmektedir. Sayfalarda kontrast ve espas dengesi bulunmaktadır. Renk olarak mavi, yeşil, kırmızı ve turuncu renkleri kullanılmıştır. Tipografik unsurların biçiminin ve yerinin, sayfa düzeni ile uyumlu olduğu düşünülmektedir.

Şekil 8. Yakamoz gecesi adlı kitabın 13. ve 14. Sayfalar, Kitap Metni

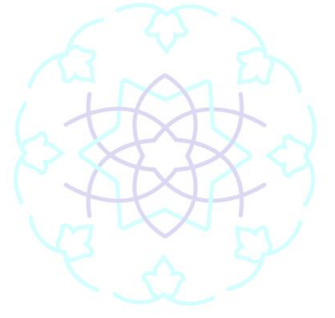
Kitap içi metin yazısı: "Nihayet dedem, "İşte geldik," diyerek kürekleri sudan aldı. Hemen ardından feneri söndürdü ve "Gökyüzüne bakın çocuklar" dedi. "Bu gece ay yok. Yıldızlar ne kadar parlak görünüyor". Dedem haklıydı, onları ilk kez bu kadar parlak görüyorduk; değerli taşları anımsatıyor, ahenkle ışıltıyorlardı.

Doğal olarak, dedemize, "Sürprizin bu muydu?" diye sorduk. Ama dedem yanıt vermek yerine elini çantasına attı ve bir avuç balık yemini denize serpiştirdi. Yemlerin denizin yüzeyine değmesiyle ıslıl ıslıl parlaması bir oldu. İki kardeş şaşkın gözlerle bakakaldık (Yakamoz Gecesi, Heper, s.13-14)".

BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL

Yukarıdaki görselde ‘Yakamoz Gecesi’ adlı yapay zekâ destekli kitabın 13. ve 14. sayfaları verilmiştir. Denizin ortasında dede ve torunlardan oluşan karakterlerin tasviri yapılmıştır. Bu sayfalarda illüstrasyonlar içerik ile bütünlük oluşturmakta, illüstrasyonların ve renklerin kullanımı şema öncesi dönem ile uyumluluğu ortaya koymaktadır. İllüstrasyonların perspektif ile uyumlu olduğu görülmektedir. Sayfalarda kontrast ve espas dengesi bulunmaktadır. Renk olarak mavi, sarı, turuncu ve beyaz renkleri kullanılmıştır. Tipografik unsurların biçiminin ve yerinin, sayfa düzeni ile uyumlu olduğu düşünülmektedir.

Şekil 9. Yakamoz Gecesi Adlı Kitabın 15. ve 16. Sayfalar, Kitap Metni

Kitap içi metin yazısı: “Çok geçmeden yemlere üşüşen gümüş renkli balıklar belirdi. Karanlık denizde ışıldayan yemleri yemeye çalışıyorlardı. Sanki milyonlarca ateş böceği denize dalmış, hep birlikte çılgınca dans ediyorlardı.

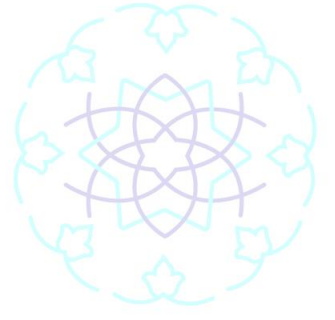
Çok şaşkındık. Olağanüstü güzellikte bir şeydi tanık olduğumuz. Ama bu nasıl oluyordu. Ve ne anlama geliyordu? Biz kendi kendimize bu nasıl bir sihir böyle diye düşünürken, dedem kahkahalar atmaya başladı (Yakamoz Gecesi, Heper, s.15-16)”.

Yukarıdaki görselde ‘Yakamoz Gecesi’ adlı yapay zeka destekli kitabın 15. ve 16. sayfaları verilmiştir. ‘Çok geçmeden yemlere üşüşen balıklar belirdi’ ifadesinden yola çıkarak bu sefer de yapay zeka denizin altından görsel ile balıkları resmettiği görülmektedir. Bu sayfalarda illüstrasyonlar içerik ile bütünlük oluşturmakta, illüstrasyonların ve renklerin kullanımı çocuklarda şema öncesi evre ile uyumluluğu ortaya koymaktadır. İllüstrasyonların perspektif ile uyumlu olduğu görülmüştür. Sayfalarda kontrast ve espas dengesi bulunmaktadır.

BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL

Renk olarak turuncu, mavi ve beyaz renkleri kullanılmıştır. Tipografik unsurların biçiminin ve yerinin, sayfa düzeni ile uyumlu olduğu düşünülmektedir.

Şekil 10. Yakamoz Gecesi Adlı Kitabın 17. ve 18. Sayfalar, Kitap Metni

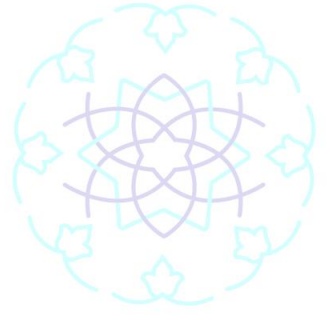
Kitap içi metin yazısı: “Çocuklar,” dedi. “Bu nadir görülen bir doğa olayıdır. Suda gördüğünüz ışıklar aslında bir canlı türü. Suda hareket eden canlılara ya da cisimlere çarparak ışıldar. Adına da yakamoz denir,” dedi göbeğini hoptata hoptata güler. “Peki, bunca zamandır neredeydiler? Yeni mi geldiler?”. “Hayır,” dedi dedem. “Yakamoz ışıkta görünmez çocuklar. Ancak ay ışığının olmadığı gecelerde görürüz onları. Zaten kasabadan bu kadar uzaklaşmamızın nedeni de buydu. Kasabanın ışıkları da onları görmemizi engeller (Yakamoz Gecesi, Heper, s.17-18)”.

Yukarıdaki görselde ‘Yakamoz Gecesi’ adlı yapay zekâ destekli kitabın 17. ve 18. sayfaları verilmiştir. Denizin altındaki resiflerin tasvirini yapan yapay zekâyâ, verilen eksik komut neticesinde içerikle illüstrasyonların uyum sağlamadığı düşünülmektedir. İllüstrasyonların ve renklerin kullanımı, çocuklarda şema öncesi evre ile uyumluluğu ortaya koymaktadır. İllüstrasyonların perspektif ile uyumlu olduğu görülmüştür. Sayfalarda kontrast ve espas dengesi bulunmaktadır. Renk olarak turuncu ve mavi renkleri kullanılmıştır. Tipografik unsurların biçiminin ve yerinin, sayfa düzeni ile uyumlu olduğu düşünülmektedir.

BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL

Şekil 11. Yakamoz Gecesi Adlı Kitabın 19. ve 20. Sayfalar, Kitap Metni

Kitap içi metin yazısı: “Yakamozlar karanlığı sever. Bakın şimdi,” diyerek ellerini denize daldırdı. Tekrar yüzeye çıkardığında, gümüşe bulanmış gibi pırl pırlıdı elleri. Ne muhteşem, nasıl büyüleyici bir andı. İki kardeş heyecanla ellerimizi denize daldırıp çıkardık. Avuçlarımız, parmaklarımız ıslıl ıslıl oldu. Parmaklarımızın arasından süzülüp dökülen sular bile gökyüzündeki yıldızlardan farksızdı.

Bir süre sonra dedem, “Artık yavaş yavaş dönelim çocuklar,” dedi. Kürekleri suya indirdi. Denize çarpan kürekler, sıçrayan sular, hepsi nasıl da parıldıyordu. Sandalımızın arkasında bıraktığı akıntıda sanki ince, uzun floresan lambalar yanıyordu. Kasabaya yaklaştıkça yakamozlar ve suda yarattıkları büyüleyici manzara ağır ağır gözden kayboldu (Yakamoz Gecesi, Heper, s.19-20)”.

Yukarıdaki görselde ‘Yakamoz Gecesi’ adlı yapay zekâ destekli kitabın 19. ve 20. sayfaları verilmiştir. El tasviri yapıldığı görülmektedir. Bu sayfalarda illüstrasyonlar içerik ile bütünlük oluşturmakta, illüstrasyonların ve renklerin kullanımı, çocuklarda şema öncesi evre için uyumluluğu ortaya koymaktadır. İllüstrasyonların perspektif ile uyumlu olduğu görülmüştür. Renk olarak mavi ve tonları kullanılmıştır. Sayfalarda kontrast ve espas dengesi bulunmaktadır. Tipografik unsurların biçiminin ve yerinin, sayfa düzeni ile uyumlu olduğu düşünülmektedir.

BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL

Şekil 12. Yakamoz Gecesi Adlı Kitabın 21. ve 22. Sayfalar, Kitap Metni

Kitap içi metin yazısı: “Ama kasabanın ışıkları yüzümüze vururken, bizim aklımız, fikrimiz halen yakamozlardaydı. Sandaldan inip eve dönerken hem hala çok şaşkındık hem de yüzümüzdeki tatlı tebessüm yerli yerinde duruyordu. Bu harika doğa olayını herkese anlatmalıydık, kasabanın tüm çocukları bunu görmeliydi.

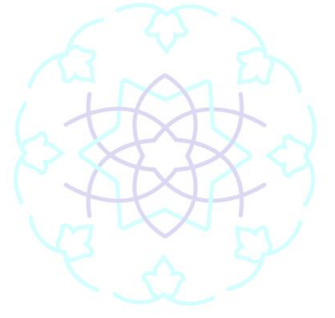
Sevincimiz ve heyecanımız elbette dedemize de yansımıştı. Gözünde eski anıları canlanmıştı. Birden bize dönüp “Var mısınız çocuklar?” dedi. Tüm kasaba sakinleriyle oturup konuşalım ve hep beraber yakamoz geceleri düzenleyelim”. “Varız,” dedik ikimiz birden sevinçten havalara uçarak (Yakamoz Gecesi, Heper, s.21-22)”.

Yukarıdaki görselde ‘Yakamoz Gecesi’ adlı yapay zekâ destekli kitabın 21. ve 22. sayfaları verilmiştir. Yapay zekâ, doğru verilmeyen komutlar neticesinde bu sayfalarda kasaba tasviri yapıldığı ve illüstrasyonların içerik ile uyummadığı gözlemlenmiştir. İllüstrasyonların perspektif ile uyumlu olduğu görülmüştür. İllüstrasyonların ve renklerin kullanımı, çocuklarda şema öncesi evre ile uyumluluğunu ortaya koymaktadır. Renk olarak mavi, sarı, kırmızı, turuncu, yeşil ve beyaz renkleri kullanılmıştır. Sayfalarda kontrast ve espas dengesi bulunmaktadır. Tipografik unsurların biçiminin ve yerinin, sayfa düzeni ile uyumlu olduğu düşünülmektedir.

BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL

Şekil 13. Yakamoz Gecesi Adlı Kitabın 23. ve 24. Sayfalar, Kitap Metni

Kitap içi metin yazısı: “Ertesi gün biz yaşadığımız muhteşem deneyimi arkadaşlarımıza anlatırken, dedemiz de aklındaki düşünceyi kasabanın diğer sakinleriyle paylaştı. Bu muhteşem fikir herkesi çok heyecanlandırdı ve aysız gecelerde bütün kasaba halkının tüm ışıkları söndürüp sahilde buluşmasına karar verildi.

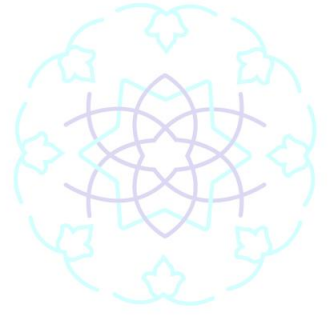
O günden beri, her aysız gece anne baba, çoluk çocuk, yaşlı genç hepimiz sahilde buluşuyoruz. Her yakamoz gecesi kasabamızın ışıkları söniyor ve biz hem bu muhteşem doğa olayının tadını çıkarıyor hem de yıldızlar gibi ışıldıyoruz (Yakamoz Gecesi, Heper, s.23-24)”.

Yukarıdaki görselde ‘Yakamoz Gecesi’ adlı yapay zekâ destekli kitabın 23. ve 24. sayfaları verilmiştir. Bu sayfalarda illüstrasyonlar içerik ile bütünlük oluşturmakta, illüstrasyonların ve renklerin kullanımı çocuklarda şema öncesi evre ile uyumluluğu ortaya koymaktadır. İllüstrasyonların perspektif ile uyumlu olduğu görülmüştür. Renk olarak mavi, kırmızı, sarı renkleri kullanılmıştır. Sayfalarda kontrast ve espas dengesi bulunmaktadır. Tipografik unsurların biçiminin ve yerinin, sayfa düzeni ile uyumlu olduğu düşünülmektedir.

Yapay zekânın kullanıldığı alanlardan biri olan yapay zekâ destekli tasarım ve yapay zekâ destekli resimler büyük ilgi görmektedir.

Yapay zekâ konusu üzerine yapılan çalışmalarda bir görüş, evrende insana dair her şeyin bir algoritma çerçevesinde işlediğini iddia eder. Buna göre, bilinç matematiksel olarak oldukça karmaşık bir algoritmanın sonucudur. Günümüzde yapay zekâ düşünürlerinin çoğu için beyin, fonksiyonlarını fiziksel dünyanın kanunlarından alan bir yapıdır. Ve bunun sonucu olarak işlevleri, matematiksel bir formasyonla yani iyi tasarlanmış algoritmayla taklit edilebilir. Bu durum yapay zekânın ussal (akla

ait) bir özellik göstermesi anlamına gelir ki, Elmas'a (2007) göre böyle bir algoritma ancak 'Kritik ölçüde karmaşıklığa sahip olması' ile oluşabilir. (Aslan, 2006, s.80)

Yapay zekanın, bilgisayarın çıkış tarihlerinden bu yana dijital bellekte kodlanan tüm resimleri belirli bir algoritma yoluyla birleştirdiği ve resme dönüştürdüğü düşünülmektedir. Bu bağlamda "Yapay zekâ insan müdahalesiyle belirli algoritmalar ve veriler kullanarak resim üretir, bu da yaratıcı sürecin tek bir bireye atfedilmesini zorlaştırır. Bir diğer açıdan ise yapay zekâ, özellikle derin öğrenme modelleri kullanarak, insan sanatçıların yaratıcılığını taklit edebilir veya onlardan ilham alabilir. Örneğin DALL-E 3 gibi algoritmalar, mevcut görsel verilerden öğrenerek yeni ve özgün görseller üretebilir (Akif Özdal, 2024, s.2)." Yapay zekâ desteği ile üretilen kitapların biçimsel analizi üzerine yapılan bu çalışmada, verilen komutlar üzerine yapay zekânın tek bir odak noktası belirlediği ve bu bağlamda resimleme yaptığı görülmektedir.

Yapay Zekâ Desteği ile Üretilen 'Salyangoz ve Renkli Balonlar' Adlı Kitabın Grafik Tasarım Unsurları Bağlamında Biçimsel Analizi

Ayşegül Heper'in kaleme aldığı Sedef Uzer'in yapay zekâ desteği ile illüstrasyonlarını oluşturduğu 'Salyangozlar ve Renkli Balonlar' adlı kitabın biçimsel analizi, grafik tasarım öğeleri üzerinden yapılmıştır. Görsel bağlamdaki değişimler ve tipografik unsurlar adı geçen kitap üzerinden incelenmiştir.

Salyangoz ve Renkli Balonlar

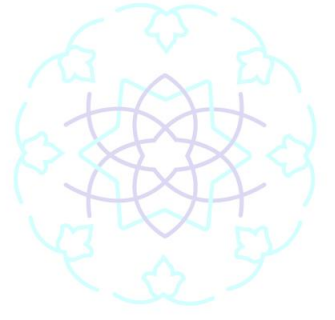

Şekil 14.Salyangozlar ve Renkli Balonlar Adlı Kitabın Ön ve Arka Kapak Tasvirleri

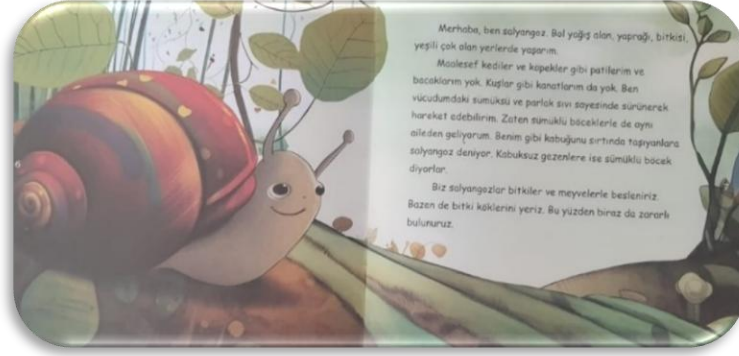

BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL

Yukarıdaki görselde ‘Salyangozlar ve Renkli Balonlar’ adlı yapay zekâ destekli kitabın ön ve arka kapak sayfaları verilmiştir. Ayşegül Heper’in kaleme aldığı Sedef Uzer tarafından illüstrasyonlarını oluşturduğu ‘Salyangozlar ve Renkli Balonlar’ adlı kitabın ön ve arka kapak tasarımlarında ana karakter salyangoz, ağaç, kelebek, bitki ve kuş illüstrasyonları görülmektedir. İllüstrasyonların perspektif ile uyumlu olduğu düşünülmektedir. Yazar ve resimleyen isimleri ön kapakta yer aldığı görülmektedir. Arka kapakta diğer kitapta olduğu gibi kitabı özetler nitelikte ‘Dünyasının sınırlarını arayan meraklı salyangozun minik macerası’ ifadesine yer verilmiştir. Tipografik unsurların biçiminin ve yerinin, kapak düzeni ile uyumlu olduğu düşünülmektedir. Ana karakterin yuvarlak çizim hatalarına sahip olduğu ve içerikle karakterin uyumlu olduğu gözlemlenmiştir. Renk olarak kırmızı, yeşil ve sarı renkleri kullanılmıştır. Kitap ön-arka kapak tasarımları, belirli kurallara (Barkod, açıklayıcı bilgi, yazar adı, çizer adı vb.) göre tasarlandığı görülmüştür. İllüstrasyonlarla içerik bütünleşmekte, illüstrasyonların ve renklerin kullanımı çocuklarda şema öncesi dönem ile uyumluluğu ortaya koymaktadır.

Şekil 15. Salyangozlar ve Renkli Balonlar Adlı Kitabın 1. ve 2. Sayfaları, Kitap Metni

Kitap içi metin yazısı: “Merhaba ben salyangoz. Bol yağış alan, yaprağı, bitkisi, yeşili çok olan yerlerde yaşarım.

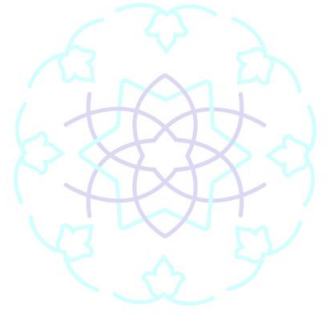
Maalesef kediler köpekler gibi patilerim ve bacaklarım yok. Kuşlar gibi kanatlarım da yok. Ben vücudumdaki sümüksü ve parlak sıvı sayesinde sürünerek hareket edebilirim. Zaten sümüklü böcekler de aynı aileden geliyor. Benim gibi kabuğunu sırtında taşıyanlara salyangoz deniyor. Kabuksuz gezenlere ise sümüklü böcek diyorlar.

Biz salyangozlar bitkiler ve meyvelerle besleniriz. Bazen de bitki köklerini, yeriz. Bu yüzden biraz da zararlı bulunuruz (Salyangozlar ve Renkli Balonlar, Heper, s.1-2)”.

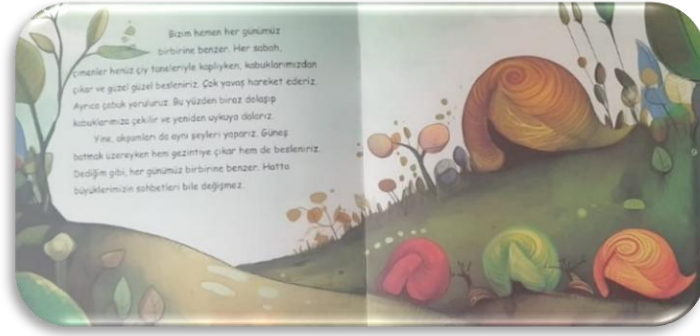
Türkiye’de Yapay Zekâ Destekli Basılı Çocuk Kitaplarının Biçimsel Analizi

Yıl / Year: 3, Cilt / Volume: 3, Sayı / Issue: 5

Ocak / January 2025

Yukarıdaki görselde ‘Salyangozlar ve Renkli Balonlar’ adlı yapay zekâ destekli kitabın 1. ve 2. sayfaları verilmiştir. Bu sayfalarda illüstrasyonlar içerik ile bütünlük oluşturmakta, illüstrasyonların ve renklerin kullanımı çocuklarda şema öncesi evre ile uyumluluğu ortaya koymaktadır. İllüstrasyonların perspektif ile uyumlu olduğu görülmektedir. Sayfalarda kontrast dengesi ve espas dengesi bulunmaktadır. Renk olarak kırmızı, kahve ve yeşil renkleri kullanılmıştır. Tipografik unsurların biçiminin ve yerinin, sayfa düzeni ile uyumlu olduğu düşünülmektedir.

Şekil 16. Salyangozlar ve Renkli Balonlar Adlı Kitabın 3. ve 4. Sayfalar, Kitap Metni

Kitap içi metin yazısı: “Bizim hemen her günümüz birbirine benzer. Her sabah, çimenler henüz çiğ taneleriyle kaplıyken, kabuklarımızdan çıkar ve güzel güzel besleniriz. Çok yavaş hareket ederiz. Ayrıca çabuk yoruluruz. Bu yüzden biraz dolaşıp kabuklarımıza çekilir ve yeniden uykuya dalarız.

Yine, akşamları da aynı şeyleri yaparız. Güneş batmak üzereyken hem gezintiye çıkar hem de besleniriz. Dediğim gibi, her günümüz birbirine benzer. Hatta büyüklerimizin sohbeti bile değişmez (Salyangozlar ve Renkli Balonlar, Heper, s.3-4)”.

Yukarıdaki görselde ‘Salyangozlar ve Renkli Balonlar’ adlı yapay zekâ destekli kitabın 3. ve 4. sayfaları verilmiştir. Bu sayfalarda illüstrasyonlar içerik ile bütünlük oluşturmakta, illüstrasyonların ve renklerin kullanımı çocuklarda şema öncesi evre ile uyumluluğu ortaya koymaktadır. İllüstrasyonların perspektif ile uyumlu olmadığı görülmüştür. Sayfalarda kontrast dengesi ve espas dengesi bulunmaktadır. Renk olarak kırmızı, yeşil, pembe, turuncu ve mavi renkleri kullanılmıştır. Tipografik unsurların biçiminin ve yerinin, sayfa düzeni ile uyumlu olduğu düşünülmektedir.

BAÇINI

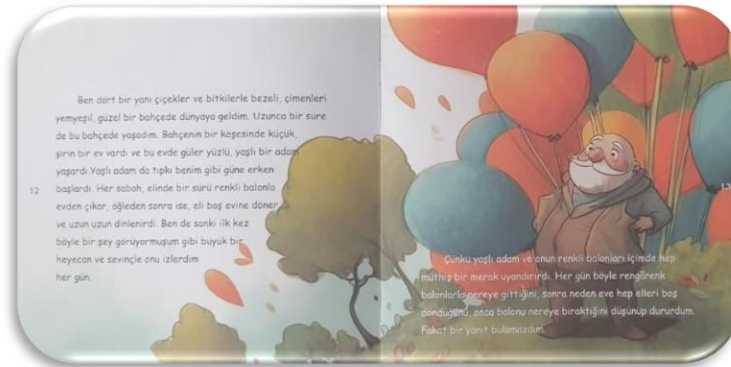
SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL

Şekil 17.Salyangozlar ve Renkli Balonlar Adlı Kitabın 5. ve 6. Sayfalar, Kitap Metni

Kitap içi metin yazısı: "Sürekli aynı şeyleri konuşurlar: "Bugün hava çok sıcak". "Oh, ne güzel, mis gibi yağmur yağdı". Ya da: "Bu yapraklar da çok lezzetliymiş" (Salyangozlar ve Renkli Balonlar, Heper, s.5-6)".

Yukarıdaki görselde 'Salyangozlar ve Renkli Balonlar' adlı yapay zekâ destekli kitabın 5. ve 6. sayfaları verilmiştir. Bu sayfalarda illüstrasyonlar içerik ile bütünlük oluşturmakta, illüstrasyonların ve renklerin kullanımı çocuklarda şema öncesi evre ile uyumluluğu ortaya koymaktadır. İllüstrasyonların perspektif ile uyumlu olduğu görülmektedir. Sayfalarda kontrast ve espas dengesi bulunmaktadır. Renk olarak kırmızı, kahve ve yeşil renkleri kullanılmıştır. Tipografik unsurların biçiminin ve yerinin, sayfa düzeni ile uyumlu olduğu düşünülmektedir.

Şekil 18.Salyangozlar ve Renkli Balonlar Adlı Kitabın 7. ve 8. Sayfalar, Kitap Metni

Kitap içi metin yazısı: "Ben dört bir yanı çiçekler ve bitkilerle bezeli, çimenleri yemyeşil, güzel bir bahçede dünyaya geldim. Uzunca bu bahçede yaşadım. Bahçenin bir köşesinde küçük, şirin bir ev vardı. Ve bu evde güler yüzlü, yaşlı bir adam

yaşardı. Yaşlı adam da tıpkı benim gibi güne erken başlardı. Her sabah, elinde bir sürü renkli balonla evden çıkar, öğleden sonra ise eli boş evine döner ve uzun uzun dinlenirdir. Ben de sanki ilk kez böyle bir şey görüyormuşum gibi büyük bir heyecan ve sevinçle onu izlerdim her gün.

Çünkü yaşlı adam ve onun renkli balonları içimde hep müthiş bir merak uyandırır. Her gün böyle rengarenk balonlarla nereye gittiğini, sonra neden eve hep elleri boş döndüğünü, onca balonu nereye bıraktığını düşünüp dururdum. Fakat bir yanıt bulamazdım (Salyangozlar ve Renkli Balonlar, Heper, s.7-8)”.

Yukarıdaki görselde ‘Salyangoz ve Renkli Balonlar’ adlı yapay zekâ destekli kitabın 7. ve 8. sayfaları verilmiştir. Bu sayfalarda illüstrasyonlar içerik ile bütünlük oluşturmakta, illüstrasyonların ve renklerin kullanımı çocuklarda şema öncesi evre ile uyumluluğu ortaya koymaktadır. İllüstrasyonların perspektif ile uyumlu olduğu görülmüştür. Sayfalarda kontrast ve espas dengesi bulunmaktadır. Renk olarak turuncu, mavi, yeşil renkleri kullanılmıştır. Tipografik unsurların biçiminin ve yerinin, sayfa düzeni ile uyumlu olduğu düşünülmektedir.

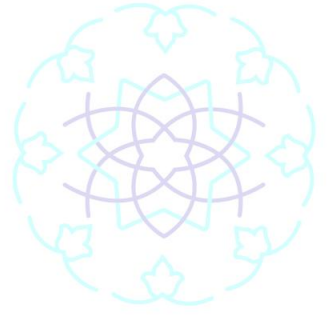
Şekil 19.Salyangozlar ve Renkli Balonlar Adlı Kitabın 9. ve 10. Sayfalar, Kitap Metni

Kitap içi metin yazısı: “Birgün, bu merakımı bahçemizdeki yaşlı salyangozlarla paylaşmaya karar verdim. Çimlerde beslenirken, yanlarına gittim ve onlara, “Sizce yaşlı adam her gün balonlarıyla nereye gidiyor?” diye sordum.

Yaşlı salyangozlar şaşkınlıkla birbirlerine baktılar. Sonra içlerinden biri bana döndü ve “Dünyanın sonuna gidiyor ufaklık,” dedi.

Çok heyecanlanmışım. “Gerçekten mi? Siz de gittiniz mi? Siz de gördünüz mü orayı?” diye soruları peş peşe sıraladım.

“Tabi ki gitmedik,” dedi başka bir salyangoz gülererek. “Ama bizden önceki salyangozlar böyle anlatırlardı” (Salyangozlar ve Renkli Balonlar, Heper, s.9-10)”.

Yukarıdaki görselde ‘Salyangozlar ve Renkli Balonlar’ adlı yapay zekâ destekli kitabın 9. ve 10. sayfaları verilmiştir. Bu sayfalarda illüstrasyonlar içerik ile bütünlük oluşturmakta, illüstrasyonların ve renklerin kullanımı çocuklarda şema öncesi evre ile uyumluluğu ortaya koymaktadır. İllüstrasyonların perspektif ile uyumu tam olarak net bir şekilde gösterilmediği düşünülmektedir. Sayfalarda kontrast ve espas dengesi bulunmaktadır. Renk olarak kırmızı, turuncu, kahverengi ve yeşil tonları kullanılmıştır. Tipografik unsurların biçiminin ve yerinin, sayfa düzeni ile uyumlu olduğu düşünülmektedir.

Şekil 20.Salyangozlar ve Renkli Balonlar Adlı Kitabın 11. ve 12 Sayfalar, Kitap Metni

Kitap içi metin yazısı: “Peki, başka ne anlatırlardı, dünyanın sonu nasıl bir yermiş?”

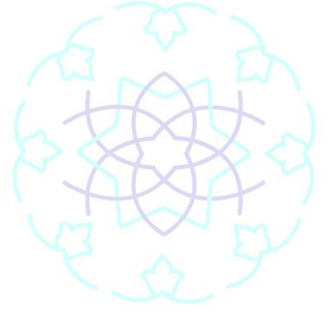
Aynı yaşlı salyangoz, “Her yer gökyüzü gibiymiş,” diye açıkladı. “Hava kararınca ay ve yıldızlar, aydınlanınca güneş ve bulutlar gelirmiş.”

Ayrıca yağmur başladı mı her yere yağıyormuş ve şimşekler çakıyormuş.

İşte, yaşlı adam da her gün havayı kontrol etmek için bu çitlerin dışına çıkıp oraya, yani dünyanın sonuna bakmaya gidiyormuş (Salyangozlar ve Renkli Balonlar, Heper, s.11-12)”.

Yukarıdaki görselde ‘Salyangozlar ve Renkli Balonlar’ adlı yapay zekâ destekli kitabın 11. ve 12. sayfaları verilmiştir. İki ayrı sayfa olarak tasvir edilen bu sayfalarda birinde gündüz birinde gece resmedilmiştir. Bu sayfalarda illüstrasyonlar içerik ile bütünlük oluşturmakta, illüstrasyonların ve renklerin kullanımı çocuklarda şema öncesi evre ile uyumluluğu ortaya koymaktadır. İllüstrasyonların perspektif ile uyumlu olduğu görülmüştür. Sayfalarda kontrast ve

espas dengesi bulunmaktadır. Renk olarak kırmızı, beyaz, mavi, yeşil ve turuncu renkleri kullanılmıştır. Tipografik unsurların biçiminin ve yerinin, sayfa düzeni ile uyumlu olduğu düşünülmektedir.

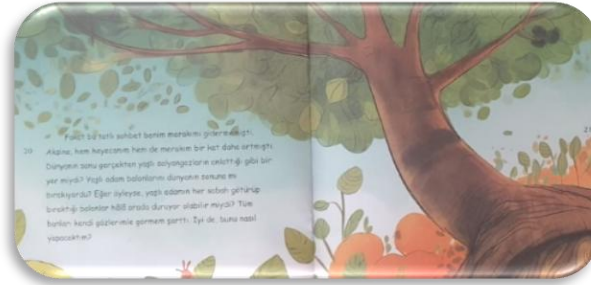

Şekil 21.Salyangozlar ve Renkli Balonlar Adlı Kitabın 13. ve 14. Sayfalar, Kitap Metni

Kitap içi metin yazısı: "Peki, balonları ne yapıyormuş? diye sordum heyecanla.

"İşte onu bilmiyoruz küçük salyangoz," dedi yaşlı salyangoz gülererek (Salyangoz ve Renkli Balonlar, Heper, s.13-14)".

Yukarıdaki görselde 'Salyangozlar ve Renkli Balonlar' adlı yapay zekâ destekli kitabın 13. ve 14. sayfaları verilmiştir. Bu sayfalarda illüstrasyonlar içerik ile bütünlük oluşturmakta, illüstrasyonların ve renklerin kullanımı çocuklarda şema öncesi evre ile uyumluluğu ortaya koymaktadır. İllüstrasyonların perspektif ile uyumlu olduğu görülmüştür. Sayfalarda kontrast ve espas dengesi bulunmaktadır. Renk olarak kırmızı, turuncu ve yeşil renkleri kullanılmıştır. Tipografik unsurların biçiminin ve yerinin, sayfa düzeni ile uyumlu olduğu düşünülmektedir.

Şekil 22.Salyangozlar ve Renkli Balonlar Adlı Kitabın 15. ve 16 Sayfalar, Kitap Metni

BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL

Kitap içi metin yazısı: "Fakat bu tatlı sohbet benim merakımı gidermemişti. Aksine, hem heyecanım hem de merakım bir kat daha artmıştı. Dünyanın sonu gerçekten yaşlı salyangozların anlattığı gibi bir yer miydi? Yaşlı adam balonlarını dünyanın sonuna mı bırakıyordu? Eğer öyleyse, yaşlı adamın her sabah götürüp bıraktığı balonlar hala orada duruyor olabilir miydi? Tüm bunları kendi görmem şarttı. İyi de, bunu nasıl yapacaktım? (Salyangozlar ve Renkli Balonlar, Heper, s.15-16)".

Yukarıdaki görselde 'Salyangozlar ve Renkli Balonlar' adlı yapay zeka destekli kitabın 15. ve 16. sayfaları verilmiştir. Bu sayfalarda illüstrasyonlar içerik ile bütünlük oluşturmakta, illüstrasyonların ve renklerin kullanımı çocuklarda şema öncesi evre ile uyumluluğu ortaya koymaktadır. İllüstrasyonların perspektif ile uyumlu olduğu görülmüştür. Sayfalarda kontrast ve espas dengesi bulunmaktadır. Renk olarak turuncu, yeşil, kahve ve mavi renkleri kullanılmıştır. Tipografik unsurların biçiminin ve yerinin, sayfa düzeni ile uyumlu olduğu düşünülmektedir.

Şekil 23.Salyangozlar ve Renkli Balonlar Adlı Kitabın 17. ve 18. Sayfalar, Kitap Metni

Kitap içi metin yazısı: "Günlerce düşündüm ve sonunda ne yapmam gerektiğini anladım: Bahçemizdeki büyük ağaca tırmanacaktım. Ağaca tırmanmak deyip geçmeyin. Bu benim gibi salyangozlar için çok zor bir iş. Ayrıca bahçemizdeki ağaç gerçekten çok büyük bir ağaçtı. Tepesine ulaşmak saatlerimi, hatta belki de günlerimi alacaktı. Ama ne pahasına olursa olsun, bunu başarmaya kararlıyım.

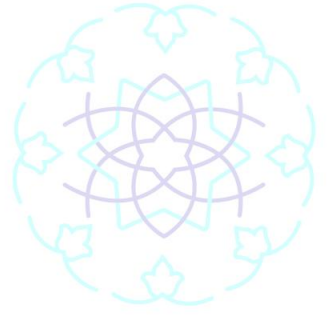
Gece herkesin uyumasını bekledim ve yola koyuldum. Bütün geceyi tırmanarak geçirdim. Süründüm süründüm, hiç durmadan yoluma devam ettim. Sonunda büyüdükçe bir dala vardım. Fakat her yer çok karanlıktı ve ben o kadar yorulmuştum ki oracıkta uyuyakaldım (Salyangozlar ve Renkli Balonlar, Heper, s.17-18)".

Yukarıdaki görselde 'Salyangozlar ve Renkli Balonlar' adlı yapay zeka destekli kitabın 17. ve 18. sayfaları verilmiştir. Bu sayfalarda illüstrasyonlar içerik ile bütünlük oluşturmakta, illüstrasyonların ve renklerin kullanımı çocuklarda şema öncesi evre ile uyumluluğu ortaya

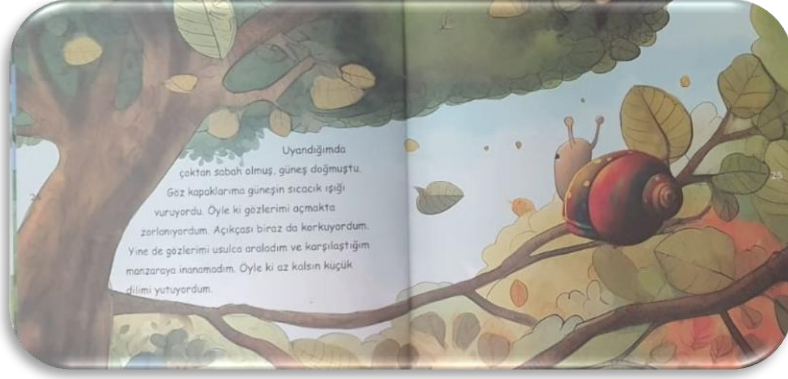

BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL

koymaktadır. İllüstrasyonların perspektif ile uyumlu olduğu görülmüştür. Sayfalarda kontrast ve espas dengesi bulunmaktadır. Renk olarak turuncu, yeşil, kahve ve mavi renkleri kullanılmıştır. Tipografik unsurların biçiminin ve yerinin, sayfa düzeni ile uyumlu olduğu düşünülmektedir.

Şekil 24. Salyangozlar ve Renkli Balonlar Adlı Kitabın 19. ve 20. Sayfalar, Kitap Metni

Kitap içi metin yazısı: “Uyandığımda çoktan sabah olmuş, güneş doğmuştu. Göz kapaklarıma güneşin sıcak ışığı vuruyordu. Öyle ki gözlerimi açmakta zorlanıyordum. Açıkçası biraz da korkuyordum. Yine de gözlerimi usulca araladım ve karşılaştığım manzaraya inanamadım. Öyle ki az kalsın küçük dilimi yutuyordum (Salyangozlar ve Renkli Balonlar, Heper, s.19-20)”.

Yukarıdaki görselde ‘Salyangozlar ve Renkli Balonlar’ adlı yapay zeka destekli kitabın 19. ve 20. sayfaları verilmiştir. Bu sayfalarda illüstrasyonlar içerik ile bütünlük oluşturmakta, illüstrasyonların ve renklerin kullanımı çocuklarda şema öncesi evre ile uyumluluğu ortaya koymaktadır. İllüstrasyonların perspektif ile uyumlu olduğu görülmüştür. Sayfalarda kontrast ve espas dengesi bulunmaktadır. Renk olarak kırmızı, yeşil, kahve ve mavi renkleri kullanılmıştır. Tipografik unsurların biçiminin ve yerinin, sayfa düzeni ile uyumlu olduğu düşünülmektedir.

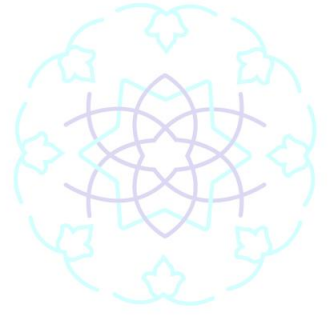

BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL

Şekil 26. Salyangozlar ve Renkli Balonlar Adlı Kitabın 23. ve 24. Sayfalar, Kitap Metni

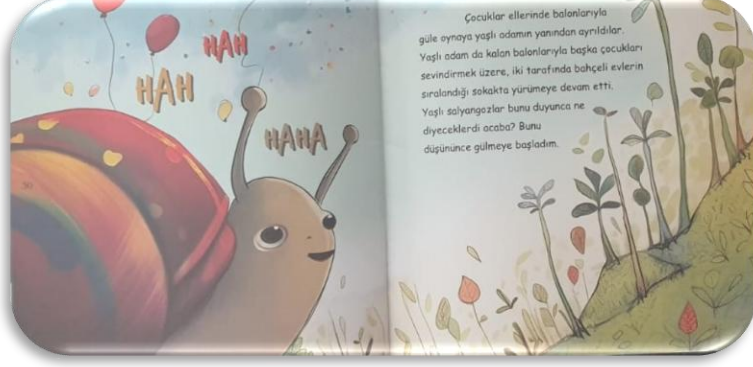
Kitap içi metin yazısı : “Derken, yavaş yavaş yaklaşan neşeli sesleri duydum ve aşağıya baktım. O sırada yaşlı adam balonlarla bahçe kapısından dışarı çıktı. Ve o, on adım dahi atmadan, neşeli seslerin kaynağı az ilerideki köşeden dönüp yaşlı adamın karşısında bitiverdi. Bunlar sevinç içinde balonlarını almaya gelen çocuklardı. Yaşlı adam, etrafında hoplayıp zıplayan çocukların her birine istedikleri renkte birer balon verdi (Salyangozlar ve Renkli Balonlar, Heper, s.23-24)”.

Yukarıdaki görselde ‘Salyangozlar ve Renkli Balonlar’ adlı yapay zeka destekli kitabın 23. ve 24. sayfaları verilmiştir. Bu sayfalarda illüstrasyonlar içerik ile bütünlük oluşturmakta, illüstrasyonların ve renklerin kullanımı, çocuklarda şema öncesi evre ile uyumluluğu ortaya koymaktadır. İllüstrasyonların perspektif ile uyumlu olduğu görülmüştür. Sayfalarda kontrast ve espas dengesi bulunmaktadır. Renk olarak kırmızı, mavi, sarı, turuncu ve kahve renkleri kullanılmıştır. Tipografik unsurların biçiminin ve yerinin, sayfa düzeni ile uyumlu olduğu düşünülmektedir.

BAÇINI

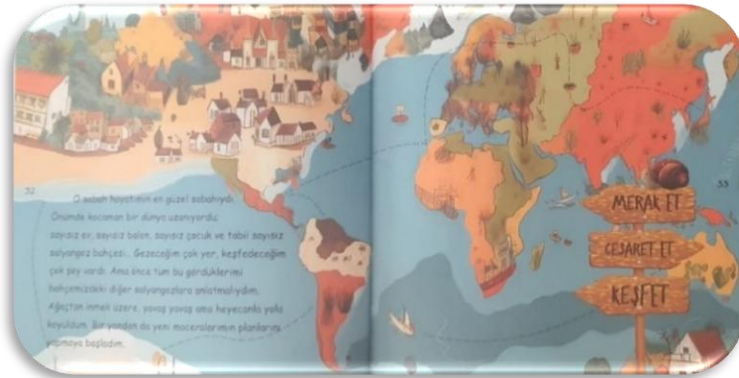
SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL

Şekil 27. Salyangozlar ve Renkli Balonlar Adlı Kitabın 25. ve 26. Sayfalar, Kitap Metni

Kitap içi metin yazısı: "Çocuklar ellerinde balonlarıyla güle oynaya yaşlı adamın yanından ayrıldılar. Yaşlı adam da kalan balonlarıyla başka çocukları sevindirmek üzere, iki tarafında bahçeli evlerin sıralandığı sokakta yürümeye devam etti. Yaşlı salyangozlar bunu duyunca ne diyeceklerdi acaba? Bunu düşününce gülmeye başladım. (Salyangozlar ve Renkli Balonlar, Heper, s.25-26)".

Yukarıdaki görselde 'Salyangozlar ve Renkli Balonlar' adlı yapay zeka destekli kitabın 25. ve 26. sayfaları verilmiştir. Bu sayfalarda illüstrasyonlar ile içerik bütünlük oluşturmakta, illüstrasyonların ve renklerin kullanımı çocuklarda şema öncesi evre ile uyumluluğu ortaya koymaktadır. İllüstrasyonların perspektif ile uyumlu olduğu görülmüştür. Sayfalarda kontrast ve espas dengesi bulunmaktadır. Renk olarak kırmızı, sarı, mavi ve yeşil renkleri kullanılmıştır. Tipografik unsurların biçiminin ve yerinin, sayfa düzeni ile uyumlu olduğu düşünülmektedir.

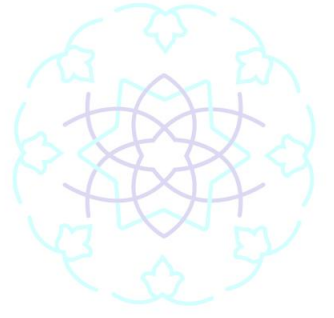
Şekil 28. Salyangozlar ve Renkli Balonlar Adlı Kitabın 27. ve 28. Sayfalar, Kitap Metni

BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL

Kitap içi metin yazısı: “O sabah hayatımın en güzel sabahıydı. Önümde kocaman bir dünya uzanıyordu; sayısız ev, sayısız balon, sayısız çocuk ve tabii sayısız salyangoz bahçesi... Gezeceğim çok yer, keşfedeceğim çok şey vardı. Ama önce tüm bu gördüklerimi bahçemizdeki diğer salyangozlara anlatmalıydım. Ağaçtan inmek üzere, yavaş yavaş ama heyecanla yola koyuldum. Bir yandan da yeni maceralarımın planlarını yapmaya başladım (Salyangozlar ve Renkli Balonlar, Heper, s.27-28)”.

Yukarıdaki görselde ‘Salyangozlar ve Renkli Balonlar’ adlı yapay zeka destekli kitabın 27. ve 28. sayfaları verilmiştir. Bu sayfalarda illüstrasyonlar içerik ile bütünlük oluşturmakta, illüstrasyonların ve renklerin kullanımı, çocuklarda şema öncesi evre ile uyumluluğu ortaya koymaktadır. İllüstrasyonların perspektif ile uyumlu olduğu görülmüştür. Sayfalarda kontrast ve espas dengesi bulunmaktadır. Renk olarak kırmızı, mavi, kahve ve yeşil renkleri kullanılmıştır. Tipografik unsurların biçiminin ve yerinin, sayfa düzeni ile uyumlu olduğu düşünülmektedir.

Şekil 29. Salyangozlar ve Renkli Balonlar Adlı Kitabın 29. ve 30. Sayfaları, Kitap Metni

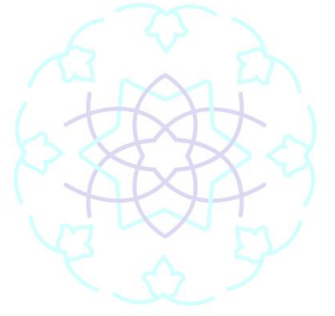
Yukarıdaki görselde ‘Salyangozlar ve Renkli Balonlar’ adlı yapay zeka destekli kitabın 29. ve 30. sayfaları verilmiştir. Bu sayfalarda hikâye içeriğine ilişkin bir paylaşım görülmemektedir. Hikâye kitabının son sayfasını göstermektedir. Hikaye kitabının iç sayfarından birinin tekrar edildiği görülmektedir. Çocuklarda akıl karıştııcı bir sayfa olduğu düşünülmektedir. Sayfalarda kontrast ve espas dengesi bulunmaktadır. Renk olarak kırmızı, turuncu, kahve ve yeşil renkleri kullanılmıştır. Tipografik unsurlara yer verilmemiştir.

Sonuç ve Öneriler

Sonuç olarak Türkiye’de basılan Ayşegül Heper tarafından kaleme alınan ve Sedef Uzer tarafından yapay zekâ desteği ile resimlenen çocuk kitaplarından ‘Yakamoz Gecesi’ ve ‘Salyangoz ve Renkli Balonlar’ adlı kitapların biçimsel analizi yapılmıştır. Yapay zekâ desteği ile üretilen ve basılan çocuk kitaplarında yapay zekâyâ verilen doğru komutların ne denli önemli olduğu anlaşılmaktadır. Yapay zekâyâ doğru bir şekilde (sırasıyla) verilen komutların önemli olduğu ve doğru sıralama ile gelen komutların daha iyi bir görsel ürettiği gözlemlenmiştir. İncelenen iki kitapta bazı sayfa illüstrasyonlarının içerikle uyduğu, bazı sayfa illüstrasyonlarının ise içerikten eksik kaldığı görülmüştür. İki kitap incelemesi yapılmış olup ve ‘Yakamoz Gecesi’ adlı kitabın illüstrasyon kullanımı bakımından illüstrasyonlarının yoğun tutulduğu görülmüştür. Edinilen bilgiler ışığında resimlenen çocuk kitaplarının sade tutulması çocuğun bilişsel zekâsı yönünden önem arz etmektedir.

‘Salyangoz Gecesi ve Renkli Balonlar’ adlı kitapta ise illüstrasyonların tasviri oldukça sade tutulmuş ve çocuğun bilişsel yeteneklerine yardımcı bir araç olabileceği kanısına varılmıştır. İncelenen her iki kitapta da Grafik Tasarım unsurları üzerinden incelemeler yapılmış ve sayfaların bu öğeler üzerinden değerlendirmeleri yapılmıştır. Her iki kitabın renk skalası değerlendirilmesi yapılmış olup ‘Salyangozlar ve Renkli Balonlar’ adlı kitabın çocuklarda şema öncesi evre için daha uygun olduğu tespit edilmiştir. Her iki kitabın tipografik unsurlarının biçimi ve yeri bakımından inceleme yapılmış olup, her iki kitapta da tipografik unsurların sayfa düzeni ile uyumlu olduğu düşünülmektedir. Doğru komutların verilmesi, doğru resimleme olarak karşımıza çıkacağından uzman görüşleri dikkate alınmalıdır. Çocuğun bilişsel yeteneklerini olumsuz etkileyebilecek her unsura dikkate edilmelidir. Çocuğun bilişsel yeteneklerini olumsuz etkileyebilecek anlam kargaşasından kaçınmak için illüstrasyonların sade tutulması önerilmektedir. Aynı zamanda hedef kitlenin yaş grubu kitap üzerinde belirtilmelidir.

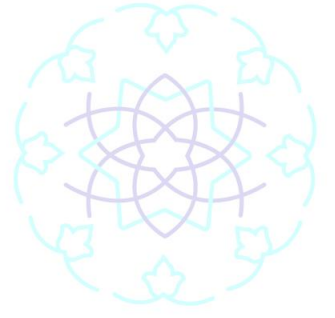
Kaynakça

- Arslan, K. (2020). Eğitimde yapay zekâ ve uygulamaları. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(1), 71-88.
- Baltacı, A. (2017). Nitel veri analizinde Miles-Huberman modeli. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(1), 1-15.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Becer, E. (2011). *İletişim ve grafik tasarım*. Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- Coşkun, F. & Gülleroğlu H. D. (2021). Yapay Zekânın Tarih İçindeki Gelişimi ve Eğitimde Kullanılması. Derleme Makalesi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi Yıl: 2021, Cilt: 54, Sayı: 3., Ankara Üniversitesi.
- Demirkale Kukuoğlu, O. C. (2022). Grafik kullanıcı arayüzünde neomorfik tasarım. *Art-e Sanat Dergisi*, 15(30), 1251-1269.
- Demirkale Kukuoğlu, O. C. (2023). Görsel İletişimde Tipografinin Semantik Anlam Ve Kaligramlar Üzerindeki Etkisi. *The Journal of Social Sciences*, 66(66), 284-295.
- Gönen, M., Uygun, M., Erdoğan, Ö., ve Katrancı, M. (2012) Resimli çocuk kitaplarının fiziksel, içerik ve resimleme özellikleri açısından incelenmesi, *Milli Eğitim*.196(258).
- Grafik kavramı, TDK (Erişim Tarihi: 09.01.2025).
- Özdal, M. A. (2024). Yapay zekâ ile üretilen resimlerde telif hakkı ve aidiyet. *D-Sanat* (8),3.
- Pirim, A. G. H. (2006). Yapay zekâ. *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, 1(1), 81-93. <https://doi.org/10.19168/jyu.72783>
- Soğukkuyu, B. (2015). Kitap kapağı tasarımında kadın portresinin kullanımı. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 57-72. <https://doi.org/10.12780/uusbd.86204>
- Şener, Ö. (2018). *Kütahya il tanıtımında hareketli kitap illüstrasyonları ve bir uygulama örneği*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.

BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL

Topuz İn, (2021). *4-6 Yaş çocuklarına yönelik interaktif e- kitap içerikli mobil uygulamaların görsel tasarım sorunları ve bir masal kitabı uygulaması*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Samsun.

Yapay zekâ kavramı, TDK (Erişim Tarihi: 09.01.2025).

Yüksekbilgili, N. (2013). *Afiş tasarımında dikkate alınan kriterlerin algılanmasının analizi*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Arel Üniversitesi, İstanbul.

Görsel Kaynakça:

- Şekil 1. Yakamoz Gecesi Adlı Kitabın Ön ve Arka Kapak Tasvirleri, <https://www.kitaptansanattan.com/aysegul-heperden-yapay-zeka-destekli-resimleri-ile-iki-cocuk-kitabi/#:~:text=Ressam%20Ay%C5%9Feg%C3%BCI%20Heper'in%20yazd%C4%B1%C4%9F%C4%B1,zenginle%C5%9Firmek%20%C3%BCzere%20raflardaki%20yerini%20ald%C4%B1>, Erişim Tarihi:26.10.2024
- Şekil 2. Yakamoz Gecesi Kitabın 1. ve 2. Sayfa Tasvirleri
- Şekil 3. Yakamoz Gecesi Adlı Kitabın 3. ve 4. Sayfa Tasvirleri
- Şekil 4. Yakamoz Gecesi Adlı Kitabın 5. ve 6. Sayfa Tasvirleri
- Şekil 5. Yakamoz Gecesi Adlı Kitabın 7. ve 8. Sayfa Tasvirleri
- Şekil 6. Yakamoz Gecesi Adlı Kitabın 9. ve 10. Sayfa Tasvirleri
- Şekil 7. Yakamoz Gecesi Adlı Kitabın 11. ve 12. Sayfa Tasvirleri
- Şekil 8. Yakamoz Gecesi Adlı Kitabın 13. ve 14. Sayfa Tasvirleri
- Şekil 9. Yakamoz Gecesi Adlı Kitabın 15. ve 16. Sayfa Tasvirleri
- Şekil 10. Yakamoz Gecesi Adlı Kitabın 17. ve 18. Sayfa Tasvirleri
- Şekil 11. Yakamoz Gecesi Adlı Kitabın 19. ve 20. Sayfa Tasvirleri
- Şekil 12. Yakamoz Gecesi Adlı Kitabın 21. ve 22. Sayfa Tasvirleri
- Şekil 13. Yakamoz Gecesi Adlı Kitabın 23. ve 24. Sayfa Tasvirleri
- Şekil 14. Salyangozlar ve Renkli Balonlar Adlı Kitabın Ön ve Arka Kapak Tasvirleri, <https://haberler.bogazici.edu.tr/tr/haber/bogazicili-ogrenciden-dunyanin-yapay-zeka-ile-yazilmis-ilk-turkce-cocuk-kitabi> Erişim Tarihi:27.10.2024
- Şekil 15. Salyangozlar ve Renkli Balonlar Adlı Kitabın 1. ve 2. Sayfa Tasvirleri

BAÇINI

SANAT DERGİSİ / ART JOURNAL

- Şekil 16. Salyangozlar ve Renkli Balonlar Adlı Kitabın 3. ve 4. Sayfa Tasvirleri
- Şekil 17. Salyangozlar ve Renkli Balonlar Adlı Kitabın 5. ve 6. Sayfa Tasvirleri
- Şekil 18. Salyangozlar ve Renkli Balonlar Adlı Kitabın 7. ve 8. Sayfa Tasvirleri
- Şekil 19. Salyangozlar ve Renkli Balonlar Adlı Kitabın 9. ve 10. Sayfa Tasvirleri
- Şekil 20. Salyangozlar ve Renkli Balonlar Adlı Kitabın 11. ve 12. Sayfa Tasvirleri
- Şekil 21. Salyangozlar ve Renkli Balonlar Adlı Kitabın 13. ve 14. Sayfa Tasvirleri
- Şekil 22. Salyangozlar ve Renkli Balonlar Adlı Kitabın 15. ve 16. Sayfa Tasvirleri
- Şekil 23. Salyangozlar ve Renkli Balonlar Adlı Kitabın 17. ve 18. Sayfa Tasvirleri
- Şekil 24. Salyangozlar ve Renkli Balonlar Adlı Kitabın 19. ve 20. Sayfa Tasvirleri
- Şekil 25. Salyangozlar ve Renkli Balonlar Adlı Kitabın 21. ve 22. Sayfa Tasvirleri
- Şekil 26. Salyangozlar ve Renkli Balonlar Adlı Kitabın 23. ve 24. Sayfa Tasvirleri
- Şekil 27. Salyangozlar ve Renkli Balonlar Adlı Kitabın 25. ve 26. Sayfa Tasvirleri
- Şekil 28. Salyangozlar ve Renkli Balonlar Adlı Kitabın 27. ve 28. Sayfa Tasvirleri
- Şekil 29. Salyangozlar ve Renkli Balonlar Adlı Kitabın 29. ve 30. Sayfa Tasvirleri